

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

До захисту допустити:

В.о. зав. кафедри

Анна ЧЕЧЕЛЬ

(підпис)

(ПІБ завідувача кафедри)

30 травня 2023 р.

**«РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК
ІНСТРУМЕНТУ УПРАВЛІННЯ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Муніципальний менеджмент»

Пугача Євгена Валерійовича

Науковий керівник:

Тарасенко Денис Леонідович

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри публічного
управління та адміністрування

Рецензент:

Чернишов Олександр Юрійович,

к.е.н., доцент, доцент кафедри
економіки та бізнес-технологій
Національного авіаційного

університету

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою відмінно 90 (А)

Секретар ЕК

«16» червня 2023 р.

**МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Шифр та назва спеціальності 073 Менеджмент

Освітньо-професійна програма Муніципальний менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
д.е.н., професор

(підпис)

Анна ЧЕЧЕЛЬ

(ПП завідувача кафедри)

30 травня 2023 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Пугач Євген Валерійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи **Розвиток державного фінансового контролю як інструменту управління**

керівник роботи Тарасенко Денис Леонідович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «23» лютого 2023 року
№ 30

2. Строк подання студентом роботи 20.05.2023

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета роботи – проведення аналізу здійснення державного фінансового контролю та розробка шляхів удосконалення його організації.

Об'єктом дослідження виступає система державного фінансового контролю в Україні.

Предметом дослідження є сукупність відносин, що виникають в процесі діяльності органів державного фінансового контролю в Україні.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні основи організації державного фінансового контролю

Розділ 2. Аналіз здійснення державного фінансового контролю

5. Консультанти розділів роботи

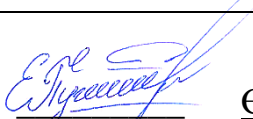
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Тарасенко Д.Л., д.е.н., професор	07.04.2023	07.04.2023
2	Тарасенко Д.Л., д.е.н., професор	10.05.2023	10.05.2023

6. Дата видачі завдання «07» квітня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	Погодження теми кваліфікаційної роботи	01-07.04.2023	
2.	Складання та погодження плану кваліфікаційної роботи	07.04.2023	
3.	Написання Вступу та 1 розділу кваліфікаційної роботи	02-12.05.2023	
4.	Написання 2 розділу кваліфікаційної роботи	15-22.05.2023	
5.	Написання Висновків та оформлення списку літератури, додатків	22-26.05.2023	
6.	Подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	29.05.2023	

Здобувач

(підпис)

Євген ПУГАЧ
(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Науковий керівник роботи

(підпис)

Денис ТАРАСЕНКО
(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	7
1.1 Сутність державного фінансового контролю як цілісної системи.....	7
1.2 Нормативно-правове забезпечення організації державного фінансового контролю як функції управління	12
1.3 Принципи, цінності та стратегічні цілі Державної аудиторської служби України.....	20
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	29
2.1 Аналіз результатів проведення фінансового контролю Держаудитслужбою.....	29
2.2 Аналіз прав та обов'язків службових осіб, що здійснюють державний фінансовий контроль.....	37
2.3 Шляхи удосконалення організації державного фінансового контролю.....	40
Висновки до розділу 2.....	46
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Державний фінансовий контроль є запорукою успішного функціонування країни в цілому. Тому саме контрольна функція фінансів, яка реалізується в діяльності осіб, які здійснюють цей контроль, набуває особливої актуальності в сучасних умовах розвитку. Діяльність фінансового контролю забезпечує виявлення правопорушень у вигляді нецільових та незаконних витрат, недостач фінансових та матеріальних ресурсів у бюджетних установах і організаціях, у суб'єктів господарювання державного та комунального сектору, здійснює попередження даних правопорушень і необхідність дотримання законодавства.

Задля формування стійкого економічного розвитку держави важливим постає питання вживання заходів фінансового контролю в процесі управління державними коштами. Отже, проблема удосконалення організації фінансового контролю в державі є актуальним та слушним.

Проведеннями досліджень в сфері розвитку державного фінансового контролю займалися такі провідні науковці, як: Білуха М.Т. [5], Микитенко Т.В. [5], Васільєва Л.М. [9], Дацій Н.В. [9], Залізнюк В.П. [9], Чумакова І.Ю. [15], Шульга Н.В. [15], Дікань Л.В. [16], Шевченко І.О. [16], Іванова І.М. [23], Мельничук В.Г. [30], Романів Є.М. [39], Долбнєва Д.В. [39], Хмельков А.В. [50] та ін.

Питаннями удосконалення системи державного фінансового контролю також займалися Барабаш Н. [1], Никонович М. [1], Басанцов І. [2], але вимагають подальшого дослідження також питання удосконалення саме організації державного фінансового контролю, що визначає мету кваліфікаційної роботи.

Так, метою роботи є проведення аналізу здійснення державного фінансового контролю та розробка шляхів удосконалення його організації.

Задля реалізації поставленої в кваліфікаційній роботі мети в процесі її виконання було вирішено наступні завдання:

дослідити сутність державного фінансового контролю як цілісної системи;

опрацювати нормативно-правове забезпечення організації державного фінансового контролю як функції управління;

визначити принципи, цінності та стратегічні цілі Державної аудиторської служби України;

здійснити аналіз результатів проведення фінансового контролю Держаудитслужбою;

провести аналіз прав та обов'язків службових осіб, що здійснюють державний фінансовий контроль;

запропонувати шляхи удосконалення організації державного фінансового контролю.

Об'єктом дослідження виступає система державного фінансового контролю в Україні.

Предметом дослідження є сукупність відносин, що виникають в процесі діяльності органів державного фінансового контролю в Україні.

В процесі написання кваліфікаційної роботи було використано методи наукового пізнання, за допомогою яких було вирішено поставлені завдання. Такими методами стали наступні: аналіз, синтез, метод порівняння, індукції, дедукції, абстрагування, опис, логічний метод, метод узагальнення в процесі формування висновків до розділів та загальних висновків.

Інформаційною базою при написанні кваліфікаційної роботи стали праці провідних науковців, нормативно-правові документи, матеріали офіційних сайтів, звіти про результати діяльності Державної аудиторської служби тощо.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

1.1. Сутність державного фінансового контролю як цілісної системи

В підґрунтя здійснення державного фінансового контролю лягає економічна категорія «фінанси», що відображає грошові відносини в процесі формування, розподілу та використання фондів грошових коштів. Для повноцінного функціонування, виконання своїх функцій та завдань державі необхідні ресурси. Задля забезпечення ефективності процесу державного управління ці ресурси у вигляді коштів мають раціонально використовуватися, і тут виникає потреба в реалізації саме державного фінансового контролю.

Призначення фінансового контролю, що впливає з його головної мети, полягає у :

- перевірі законності й ефективності використання фінансових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні держави і концентруються в державному і місцевих бюджетах;
- встановленні доцільності і раціональності використання фінансових ресурсів, зосереджених у державному секторі економіки;
- визначенні законності й обґрунтованості витрачання бюджетних коштів суб'єктами господарювання;
- виявленні достовірності і повноти мобілізації коштів до бюджетної системи і позабюджетних фондів;
- перевірі захищеності фінансових інтересів громадян [49].

Поняття «державний фінансовий контроль» складається з таких елементів як: «держава», «фінанси» та «контроль». Відповідно до класичного підходу, фінанси виконують дві основні функції: розподільно-регулюючу та контрольну. Контрольна функція реалізується в діяльності осіб, які

здійснюють державний фінансовий контроль. Таким органом в нашій державі є Державна аудиторська служба, їй передували Контрольно-ревізійне управління та Державна фінансова інспекція.

Для визначення сутності державного фінансового контролю звернемося до теоретичного підґрунтя у вигляді теоретичних аспектів.

Так, колектив авторів навчального посібника у схемах і таблицях «Державний фінансовий контроль» [16] дає наступне визначення державного фінансового контролю «... – це особлива управлінська функція держави, реалізація якої передбачає встановлення правових норм, які визначають порядок використання суб'єктами господарювання фінансових ресурсів, проведення моніторингу чи інших контрольних дій за дотриманням цих норм, виявлення правопорушень у частині використання фінансових ресурсів, їх усунення, блокування незаконних фінансових операцій і здійснення заходів щодо компенсації збитків, завданих державі, суб'єктам господарювання та громадянам» [16].

Хмельков А.В. характеризує державний фінансовий контроль як: «синтез різновидів фінансового контролю, що здійснюється відповідними суб'єктами державного фінансового контролю для досягнення цілей і забезпечення життєвих інтересів, визначених державою» і зазначає, що «він полягає в установленні фактичного стану справ та дотриманні вимог чинного законодавства об'єктом контролю щодо законності, фінансової дисципліни і раціональності під час формування, розподілу, володіння, використання та відчуження предмета контролю, тобто активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються в суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії держави» [50, С. 16].

Юрій С.І. та Федосов В.М. визначають державний фінансовий контроль як контроль, що «призначений для реалізації фінансової політики держави (розроблення, затвердження і виконання бюджетів всіх рівнів, контроль за

фінансовою діяльністю державних підприємств, установ і організацій, виконанням фінансових зобов'язань перед державою суб'єктів господарювання недержавної форми власності, організацією грошових розрахунків та веденням фінансового обліку і звітності тощо). Його проводять органи державної влади і управління» [47, С. 79].

Романенко О.Р. розглядає фінансовий контроль як функцію управління фінансами та зазначає що це «...особлива діяльність щодо перевірки формування й використання фондів фінансових ресурсів в процесі створення, розподілу та споживання валового внутрішнього продукту з метою оцінювання обґрунтованості й ефективності прийняття рішень і результатів їх виконання» [38, С. 51].

Державний фінансовий контроль являє собою «регламентовану нормами права діяльність органів державної влади та державного управління, що реалізується через систему спостереження і перевірки законності фінансової дисципліни, доцільності та ефективності процесів формування, розподілу і використання грошових фондів і фінансових ресурсів, що належать державі або залишаються в суб'єкта фінансових правовідносин при виконанні власних функціональних обов'язків у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, отриманням кредитів з державного бюджету чи під гарантії уряду України» [15, С. 8-9].

«Фінансовий контроль – один із видів державного контролю, який здійснюється спеціально створеними для цього державними органами і службами, їх територіальними представництвами, органами виконавчої влади, контрольно-ревізійними службами підприємств, установ, організацій, суб'єктами незалежного фінансового контролю від імені державної влади або самостійно відповідно від їх статусу, функцій та повноважень з метою перевірки законності та ефективності формування, володіння та використання коштів Зведеного бюджету України, інших фінансових ресурсів, державного майна, фінансової діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування» [37].

Сутність фінансового контролю розкривається в основних завданнях, поставлених перед ним, а саме [37]:

- перевірка своєчасності і повноти виконання контрольованими суб'єктами фінансових зобов'язань перед державою й органами місцевого самоврядування;
- перевірка виконання органами державної влади і місцевого самоврядування покладених на них функцій по формуванню, розподілу і використанню грошових фондів;
- перевірка дотримання правильності здійснення фінансових операцій, збереження коштів і матеріальних засобів;
- виявлення й усунення порушень фінансової дисципліни;
- попередження порушень законності у сфері фінансової діяльності, забезпечення відшкодування матеріального збитку, виявлення винних осіб і притягнення їх до відповідальності;
- виявлення внутрішніх резервів виробництва – підвищення його ефективності, найбільш ощадливого використання матеріальних і грошових ресурсів [37].

Неминучою умовою виявлення сутності державного фінансового контролю є представлення його класифікації. Досі серед науковців не існує єдиного підходу до класифікаційних ознак державного фінансового контролю, але вивчивши різну економічну літературу, доцільно зробити акцент саме на класифікації державного фінансового контролю залежно від характеру взаємодії суб'єктів контролю на макроекономічному та мікроекономічному рівнях.

Так, залежно від характеру взаємодії суб'єктів контролю, він поділяється на:

- внутрішній;
- зовнішній.

Внутрішній державний контроль здійснюється незалежними конституційними органами у межах наданих їм конституційних повноважень [15, С. 17]:

- Верховною радою України - представницьким органом українського народу покликаним здійснювати незалежний контроль за використанням суспільних коштів;
- Президентом України і Кабінетом міністрів України - під час реалізації наданих їм конституційних повноважень;
- Рахунковою палатою України - органом парламентського контролю який є незалежним від процесу безпосереднього управління і контролю державними фінансовими ресурсами, що входить до компетенції уряду [15, С. 17].

Внутрішній державний фінансовий контроль здійснюється в межах виконавчої гілки державної влади уповноваженими органами [15, С. 17]:

- Міністерством фінансів України - головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики в сфері державного фінансового контролю;
- Державною аудиторською службою України, Державною казначейською службою України, Національним банком України тощо [15, С. 17].

Враховуючи той факт, що саме суб'єкти контролю забезпечують реалізацію контрольних дій, то їм відведено визначне місце у системі державного фінансового контролю.

Суб'єкт державного фінансового контролю (контролюючий суб'єкт) - це державна інституція (орган державної влади і державного управління), яка спрямовує контрольні дії на діяльність іншої особи чи інституції (органу, організації, підприємства), що перебуває у контрольному середовищі [15].

Другою неухильною складовою системи державного фінансового контролю є об'єкт, до якого здійснюється реалізація контрольних дій.

Об'єкт контролю (контрольований, підконтрольний об'єкт) - це особа чи інституція діяльність якої спрямовується контрольні дії суб'єкта (суб'єктів) контролю що перебувають в оточуючому господарському середовищі [15].

До об'єктів державного фінансового контролю відносять наступні, а саме [15] :

- юридичні особи, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, їхні відокремлені підрозділи, які не мають статусу юридичної особи;

- фізичні особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які є суб'єктами підприємницької діяльності), якщо вони беруть участь у формуванні, розподілі, володінні, використанні та відчуженні активів, що належать державі, а також використовують кошти, що залишаються в їх розпорядженні у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів чи державних цільових фондів і кредитів, отриманих під гарантії Кабінету міністрів України;

- операції, що проводяться підконтрольними об'єктами з такими фінансовими ресурсами і активами, порядок використання яких визначено законодавством [15].

Таким чином, слід зазначити, що державний фінансовий контроль здебільшого визначається як здійснення процесу перевірки щодо законного та цільового використання державних грошових коштів.

1.2. Нормативно-правове забезпечення організації державного фінансового контролю як функції управління

Діяльність Державної аудиторської служби регламентується нормативно-правовими засадами.

Відповідно до наказів Міністерства фінансів України встановлено наступні порядки для Державної аудиторської служби:

Порядок розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній аудиторській службі України та її міжрегіональних територіальних органах;

Порядок відшкодування фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, розпорядником якої є державна аудиторська служба України, її міжрегіональні територіальні органи або їх управління в областях;

Порядок проведення телефонної «Гарячої лінії» Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів.

Далі розглянемо такий законодавчий акт як Господарський кодекс України. У Статті 363. Аудит та державний фінансовий аудит Господарського кодексу України [12] надано основну інформацію щодо аудиту, а саме:

«1. Аудит - це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим нормативам.

2. Аудит здійснюється незалежними особами (аудиторами), аудиторськими організаціями, які уповноважені суб'єктами господарювання на його проведення.

3. Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

4. Державний фінансовий аудит здійснюється Рахунковою палатою та органами державного фінансового контролю відповідно до законів.

5. Аудит та державний фінансовий аудит можуть проводитися за ініціативою суб'єктів господарювання, а також у випадках, передбачених законом (обов'язковий аудит)» [12].

У Бюджетному кодексі, як кодифікованому Законі України прописано інформацію щодо здійснення контролю, аудиту.

Стаття 19. Стадії та учасники бюджетного процесу.

Даною статтею визначається, що на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюються контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства, що учасниками бюджетного процесу є органи, установи та посадові особи, наділені бюджетними повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджетними коштами) [7].

Стаття 26. Контроль та аудит у бюджетному процесі.

1. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками, а також забезпечує [7]:

1) оцінку управління бюджетними коштами (включаючи проведення державного фінансового аудиту);

2) правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності;

3) досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

4) проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів;

5) запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності;

6) обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету [7].

В статті зазначено, що «розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах» [7].

Внутрішнім контролем є комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності бюджетної установи та її підвідомчих установ. Внутрішнім аудитом є діяльність підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямована на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи та підвідомчих їй бюджетних установ, поліпшення внутрішнього контролю [7].

В Статті 113. Повноваження органів державного фінансового контролю з контролю за дотриманням бюджетного законодавства визначаються повноваження, а саме здійснення контролю за:

- 1) цільовим та ефективним використанням коштів державного бюджету та місцевих бюджетів (включаючи проведення державного фінансового аудита);
- 2) цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), одержаних під державні (місцеві) гарантії;
- 3) достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах при складанні планових бюджетних показників;
- 4) відповідністю взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі);

- 5) веденням бухгалтерського обліку, а також складанням фінансової і бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі), кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету;
- б) станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудита у розпорядників бюджетних коштів [7].

Також в статті зазначено, що «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, щомісячно надає Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України та Міністерству фінансів України звіти про узагальнені результати контролю за дотриманням бюджетного законодавства» [7]. Тобто на основі відповідної звітності в державі здійснюється контроль парламентом, найвищим органом виконавчої влади та профільним міністерством.

Для встановлення відповідальності осіб необхідним постає питання визнання порушень бюджетного законодавства, що упорядковується Статтею. 116. Порушення бюджетного законодавства Бюджетного кодексу.

Тобто в статті прописані ті порушення, які можуть бути виявлені в процесі здійснення перевірки. Це може бути надання неправдивих даних до бюджетних запитів, можуть мати місце недотримання встановлених термінів подання бюджетних запитів, може бути планування таких надходжень або витрат як до державного так і до місцевого бюджету, які відповідно до Бюджетного кодексу до таких не відносяться або недодержання вимог Бюджетного кодексу при виконанні авансової оплати за товари (роботи, послуги) за рахунок бюджетних коштів тощо.

Зараз є важливим виконання вимоги щодо прозорості бюджету, надання відкритої інформації, її оприлюднення у зв'язку з чим можуть також виникати правопорушення та інші випадки недодержання бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу, що прописане в статті 119 Бюджетного кодексу.

Одним із значних порушень законодавства є нецільове використання бюджетних коштів, тобто використання на цілі, які не передбачені Законом України «Про державний бюджет» факт наявності даного порушення визначається органами, що здійснюють фінансовий контроль.

Стаття 117. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства.

За порушення бюджетного законодавства до учасників бюджетного процесу можуть застосовуватися такі заходи впливу [7]:

- 1) попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
- 2) зупинення операцій з бюджетними коштами - застосовується за порушення бюджетного законодавства, визначені пунктами 1 - 3, 10, 11, 14 - 29, 32 - 36, 38 і 40 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу, у порядку, встановленому статтею 120 Бюджетного кодексу;
- 3) призупинення бюджетних асигнувань - застосовується за порушення бюджетного законодавства, визначені пунктами 20, 22 - 29, 38 і 40 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу;
- 4) зменшення бюджетних асигнувань - застосовується за порушення бюджетного законодавства, визначені пунктом 24 (стосовно розпорядників бюджетних коштів), пунктом 29 та пунктом 38 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу.
- 5) повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету - застосовується за порушення бюджетного законодавства, визначене пунктом 24 (щодо субвенцій та коштів, наданих одержувачам бюджетних коштів) частини першої статті 116 Бюджетного кодексу, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- б) зупинення дії рішення про місцевий бюджет - застосовується за порушення бюджетного законодавства, визначене пунктом 7 частини

першої статті 116 Бюджетного кодексу, у порядку, встановленому статтею 122 Бюджетного кодексу;

7) безспірне вилучення коштів з місцевих бюджетів - застосовується за порушення бюджетного законодавства, визначене пунктом 28 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу.

8) інші заходи впливу, які можуть бути визначені законом про Державний бюджет України, - застосовуються за порушення бюджетного законодавства згідно із таким законом [7].

Стаття 118. Застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

В процесі здійснення перевірки органами державного фінансового контролю можуть прийматися рішення про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства. Такі рішення набувають чинності з дня його підписання. Має місце складання протоколу про порушення бюджетного законодавства, форма якого встановлюється Міністерством фінансів України.

У статті 118 прописано, що не застосовуються заходи впливу за порушення бюджетного законодавства за раніше вже виявлені і усунені порушення. Також зазначено, що після здійснення фінансової перевірки органами фінансового контролю оприлюднюється інформація щодо її результатів.

Стаття 119. Нецільове використання бюджетних коштів.

1. Нецільовим використанням бюджетних коштів є їх витрачання на цілі, що не відповідають [7]:

бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет);

напрямам використання бюджетних коштів, визначеним у паспорті бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі) або в порядку використання бюджетних коштів;

бюджетним асигнуванням (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів) [7].

Стаття 120. Зупинення операцій з бюджетними коштами.

В процесі здійснення перевірки органами державного фінансового контролю може здійснюватися зупинка операцій з бюджетними коштами, це означає, що жодні операції щодо виконання платежів з рахунку порушника бюджетного законодавства не можуть бути здійснені. Як правило, зупинка операцій за рахунком блокується на строк до 30 днів. Цей процес регламентується в вище зазначеній статті.

Стаття 121. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

В статті зазначається, що «посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законом» [7].

Таким чином, відповідно до тяжкості порушень бюджетного законодавства визначається вид відповідальності, за яким її несе правопорушник.

Стаття 122. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства в частині міжбюджетних трансфертів.

В разі порушення вимог до складання бюджету в частині міжбюджетних трансфертів вживаються відповідні заходи.

Стаття 123. Відповідальність органів Казначейства України.

Так, органи Казначейства України несуть відповідальність за [7]:

- 1) невиконання вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів;
- 2) несвоєчасність подання звітності про виконання бюджетів;
- 3) здійснення витрат з перевищенням показників, затверджених розписом бюджету;
- 4) порушення в процесі контролю за бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету та здійсненні платежів за

бюджетними зобов'язаннями розпорядників бюджетних коштів відповідно до бюджетних асигнувань;

5) недотримання порядку казначейського обслуговування державного і місцевих бюджетів [7].

Стаття 124. Оскарження рішення про застосування заходу впливу за порушення бюджетного законодавства.

В статті зазначається «що рішення про застосування заходу впливу за порушення бюджетного законодавства може бути оскаржено у порядку, встановленому законом. Рішення може бути оскаржено в органі, що його виніс, або в суді протягом 10 днів з дня його винесення, якщо інше не передбачено законом» [7].

Якщо має місце оскарження рішення, цей факт не зупиняє необхідності виконання цього рішення. Також слід зазначити, що рішення суду також може бути оскаржено у встановленому законом порядку.

До нормативно-правової бази, якою керується та використовує в процесі діяльності Держаудитслужба, також слід віднести Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Постанови Кабміну тощо.

1.3. Принципи, цінності та стратегічні цілі Державної аудиторської служби України

Державна аудиторська служба має свою місію, відповідні цінності, принципи та стратегічні цілі, якими керується в процесі здійснення діяльності.

Отже, місією Держаудитслужби та її офісів в межах компетенції є забезпечення економічного добробуту країни та виконання функцій держави шляхом здійснення державного фінансового контролю.

Держаудитслужба пропагандує наступні цінності, які ми представимо у вигляді таблиці 1.1 із зазначенням відповідних характеристик кожної з них.

Таблиця 1.1

Цінності Держаудитслужби та їх характеристика

Цінності	Характеристика
1	2
верховенство права	життя людини і її здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності Держаудитслужби
законність	забезпечується здійсненням заходів державного фінансового контролю відповідно до норм і вимог законодавства та інших нормативно-правових актів
неупередженість (об'єктивність)	забезпечується відсутністю упередженості і суб'єктивності у Держаудитслужби при забезпеченні виконання завдань державного фінансового контролю
прозорість та гласність	забезпечується відкритістю інформації про діяльність Держаудитслужби, в межах законодавства
політична нейтральність і позапартійність	забезпечується незалученням Держаудитслужби у партійні, групові чи особисті інтереси
незалежність	Держаудитслужба у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, суб'єктів господарювання, професійних спілок чи їх органів, а також інших осіб

**складено автором на основі даних [43]*

Так, принципами, на засадах яких діє Держаудитслужба, є наступні [43]:

- ризикоорієнтований підхід до планування – ідентифікація, аналіз та оцінка ризиків, високоризикових операцій під час фінансово-господарської діяльності об'єкт в контролю дозволяють Держаудитслужбі та її офісам отримати максимальні результати при мінімальних затратах ресурсів;

- захист реальних (не формальних) державних інтересів – під час підготовки висновків за результатами державного фінансового контролю враховувати та відстоювати реальні державні інтереси.

- оперативність реагування на економічні загрози державі – здійснення оперативного контролю за пріоритетними напрямками, визначеними Урядом України та Міністром фінансів України.

- виявлення втрат (збитків) та їх відшкодування – заходи державного фінансового контролю спрямовані передусім на встановлення порушень, які привели до реальних втрат та недоотримання активів. Здійснення скоординованої роботи з іншими державними органами для забезпечення відшкодування виявлених втрат, надходження недоотриманих активів.

- попередження порушень та їх наслідків – запобігання порушенням, або їх наслідкам через здійснення державного фінансового аудиту та моніторингу закупівель;

- економічна ефективність роботи (перевищення повернутих коштів над асигнуваннями) – Держаудитслужба «окуповує» своє існування через забезпечення відшкодування об'єктами контролю виявлених порушень;

- якість доказової бази, притягнення винних осіб до відповідальності (підозри) – висока якість доказової бази та ефективні дії правоохоронних органів забезпечують невідворотність відповідальності винних осіб за вчинені порушення;

- мінімізація втручання в діяльність об'єктів контролю – здійснення аналізу діяльності підконтрольної установи без виходу за її місцезнаходженням, що мінімізує строк проведення наступного заходу державного фінансового контролю на цій підконтрольній установі; використання наявних баз даних та заходів дистанційної комунікації [43].

Важливу роль в здійсненні фінансового контролю відіграє постановка стратегічних цілей.

Стратегія зазвичай характеризується як визначальний план дій, за допомогою якого встановлюються пріоритети стратегічних завдань, необхідні для цього процесу ресурси і почерговість кроків для досягнення стратегічних цілей. Це означає, що задля забезпечення ефективного процесу здійснення фінансового контролю необхідним є визначення стратегічних цілей.

Таким чином, стратегічні цілі Держаудитслужби полягають в наступному [13]:

Підвищення інституційної спроможності Держаудитслужби з метою забезпечення виявлення порушень законодавства, які впливають на фінансову безпеку держави, недопущення зловживань у фінансовій сфері та шахрайства з державними ресурсами - до 2023 року, зокрема:

- розроблення проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення державного фінансового контролю»;

- розроблення проєкту Стратегії розвитку Державної аудиторської служби України на період до 2024 року та її ефективне виконання, зокрема щодо удосконалення методичного, кадрового та інформаційного забезпечення процесу державного фінансового контролю;

- удосконалення методичного, кадрового та інформаційного забезпечення процесу державного фінансового контролю (перевірки та моніторингу закупівель, державного фінансового аудиту та інспектування);

- розроблення та впровадження єдиних законодавчих засад організації системи державного контролю для всіх органів державної влади.

Діджиталізація процесів у діяльності Держаудитслужби та посилення державного фінансового контролю у найбільш ризикових сферах – до 2023 року, зокрема:

- впровадження сучасних ІТ-рішень в діяльність органів державного фінансового контролю для створення умов ефективного виконання ними

завдань та функцій та ідентифікації, аналізу та оцінки ризиків діяльності публічних органів, зокрема високоризикових операцій публічних органів;

- удосконалення методологічного забезпечення планового відбору, зокрема за індикаторами ризиків, підконтрольних установ яких буде проведено державний фінансовий аудит/ інспектування;

- регламентація обміну інформацією з контролюючими органами (Державна податкова служба України, Державна казначейська служба України, Держфінмоніторинг тощо), автоматизований доступ до відповідних баз даних щодо результатів заходів контролю;

- діджиталізація процесів у діяльності Держаудитслужби з метою створення умов для ефективного виконання завдань та функцій фахівцями Держаудитслужби.

Налагодження ефективних комунікаційних зв'язків з органами державної влади, місцевого самоврядування, префектурами, контролюючими та правоохоронними органами, з Рахунковою палатою, внутрішніми аудиторами підконтрольних установ, громадськістю, інституціями ЄС, міжнародними організаціями та урядовими установами окремих держав та, зокрема, створення умов для обміну інформацією – до 2023 року, зокрема:

- розвиток електронної взаємодії контролюючих органів та створення діалогового майданчика щодо обміну інформаційними ресурсами;

- підвищення рівня транспарентності та прозорості у діяльності Держаудитслужби, подальша розбудова органами Держаудитслужби партнерських відносин з публічними органами, що здійснюють контроль за управлінням державними фінансами - до 2023 року [13].

Розвиток ефективного та продуктивного міжнародного співробітництва та залучення технічної допомоги для розвитку ефективної системи державного фінансового контролю - до 2023 року, зокрема:

- розбудова механізму взаємодії з інституціями ЄС, міжнародними організаціями та урядовими установами окремих держав для розвитку функції інспектування (з акцентом на серйозні порушення та шахрайства) та

державного фінансового аудиту (за його видами), вивчення та використання кращих європейських практик і законодавства, та залучення міжнародної технічної допомоги та/або бюджетної підтримки ЄС для підтримки реформ у сфері державного фінансового контролю;

- налагодження ефективної і результативної співпраці з інституціями ЄС, міжнародними організаціями та урядовими установами європейських держав щодо проведення тренінгів, семінарів з вивчення кращих європейських практик та законодавства [13].

Встановлення політики та процедур, які створюють умови для постійної підтримки внутрішньої культури, що визнає нульову толерантність для проявів корупції найважливішим аспектом під час виконання завдань та функцій органами Держаудитслужби- до 2023 року, зокрема:

- удосконалення внутрішніх процедур, зокрема організаційного характеру, в органах Держаудитслужби для запобігання проявам корупції;

- підвищення базової заробітної плати посадовим особам апарату Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів з метою усунення диспропорцій у оплаті праці з іншими контролюючими органами та зменшення корупційних ризиків. Запровадження комплексної системи заходів мотивації та заохочення до добросовісного виконання обов'язків [13].

Встановлення політики та удосконалення процедур управління якістю заходів державного фінансового контролю (інспектування, перевірка та моніторинг закупівель, державний фінансовий аудит), які створюють умови для постійної підтримки внутрішньої культури, що визнає якість найважливішим аспектом під час виконання завдань та функцій органами Держаудитслужби – до 2023 року, зокрема:

- розробка Стратегії управління та контролю якості заходів державного фінансового контролю;

- підвищення якості доказової бази за результатами заходів державного фінансового контролю (інспектування, державний фінансовий аудит,

моніторинг та перевірка закупівель), залучення зовнішніх експертів для проведення оцінок якості підсумкових документів за результатами державного фінансового контролю [13].

Встановлення політики та удосконалення процедур для професійної підготовки і підвищення кваліфікації фахівців Держаудитслужби, які створюють умови для підтримки високого рівня професійної компетентності та ефективного виконання посадових обов'язків працівниками Держаудитслужби – до 2023 року, зокрема:

- організація професійного навчання на підставі програми постійного професійного розвитку працівників Держаудитслужби, яка враховує індивідуальний підхід до формування потреби у професійній підготовці та підвищенні кваліфікації фахівця з чітким зв'язком з оцінюванням результатів службової діяльності державних службовців та оцінками якості заходів ДФК, в яких він брав участь;

- кадрове оновлення та добір професійних підготовлених молодих кадрів з сучасним мисленням, здатних до ефективного виконання завдань та функцій державного органу.

- створення та функціонування навчального центру дистанційного безперервного професійного розвитку кадрів Держаудитслужби, що дозволить реалізувати беззаперечні переваги, які має дистанційна форма навчання [13].

Начальник відповідного Офісу Держаудитслужби організовує та забезпечує виконання Офісом конституції та законів України, Постанов Верховної ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету міністрів України, інших актів законодавства, доручення Прем'єр-міністра України, Наказів Міністерства фінансів України, наказів Держаудитслужби, доручень Міністра фінансів України, його першого заступника та заступників, державного секретаря Міністерства фінансів України, Голови Держаудитслужби, його першого заступника, актів відповідних місцевих державних адміністрацій та органів

місцевого самоврядування, а також відповідного положення про офіс, що затверджується Головою Держаудитслужби.

Висновки до розділу 1

При дослідженні сутності державного фінансового контролю визначено, що підґрунтям його здійснення є економічна категорія «фінанси», яка виконує дві основні функції: розподільно-регулюючу та контрольну. Саме контрольна функція реалізується через діяльність посадових осіб, що здійснюють фінансовий контроль. Встановлено, що сутність фінансового контролю розкривається в основних завданнях, що постають перед ним: перевірка своєчасності і повноти виконання контрольованими суб'єктами фінансових зобов'язань перед державою й органами місцевого самоврядування; перевірка виконання органами державної влади і місцевого самоврядування покладених на них функцій по формуванню, розподілу і використанню грошових фондів; перевірка дотримання правильності здійснення фінансових операцій, збереження коштів і матеріальних засобів; виявлення й усунення порушень фінансової дисципліни тощо. Досліджено сутність поняття «державний фінансовий контроль» враховуючи різні бачення науковців та встановлено, що переважно ця категорія визначається як здійснення процесу контролю щодо законного та цільового використання державних грошових коштів.

Опрацьовано нормативно-правове забезпечення організації державного фінансового контролю, що дало змогу встановити що процес організації державного фінансового контролю регламентується встановленими порядками для Державної аудиторської служби, Господарським кодексом та Бюджетним кодексом, де встановлені основні моменти процесу контролю, відповідальності тощо.

Встановлено, що Державна аудиторська служба має місію, цінності, принципи та стратегічні цілі, якими керується в процесі здійснення своєї діяльності. Місія Держаудитслужби полягає у забезпеченні економічного

добробуту країни та виконанні функцій держави шляхом здійснення державного фінансового контролю. До основних цінностей віднесено: верховенство права, законність, неупередженість, прозорість та гласність, політична нейтральність і позапартійність та незалежність. Розкрито зміст наступних принципів: ризикоорієнтований підхід до планування; захист реальних державних інтересів; оперативність реагування на економічні загрози державі; виявлення втрат та їх відшкодування; попередження порушень та їх наслідків; економічна ефективність роботи; якість доказової бази, притягнення винних осіб до відповідальності; мінімізація втручання в діяльність об'єктів контролю. Представлені в розділі стратегічні цілі зорієнтовані на довгостроковий розвиток та забезпечення результативності діяльності Держаудитслужби.

РОЗДІЛ 2.
АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

2.1. Аналіз результатів проведення фінансового контролю
Держаудитслужбою

Здійснено аналіз основних результатів проведення фінансового контролю Державною аудиторською службою України, для чого скористаємося формами звітності 1-кр за 2019-2020 рр. «Звіт про результати діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів» за січень-грудень кожного року, які представлено у додатку А, Б. Взагалі, зазначена форма 1-кр є місячною, подається другого числа місяця, який йде після звітного, дана форма встановлена Наказом Державної аудиторської служби України № 2 від 10.01.2018 р.

Так, динаміка обсягу охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів у 2019-2020 рр. представимо у табл. 2.1

Таблиця 2.1

Динаміка обсягу охоплених контролем фінансових та матеріальних
ресурсів у 2019-2020 рр., тис. грн.

Обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів	2019	2020	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
ревізіями	894 539 132,37	835 124 678,00	-59414454,37	-6,64
перевірками закупівель	641 459,51	0,00	-641 459,51	-100,00
комісійними перевірками	0,00	45 593,07	+45 593,07	+100,00
моніторингами закупівель	82 531 100,79	178 123 395,17	+95592294,38	+115,83
Всього	977 711 692,67	1 013 293 666,24	+35581973,57	+3,64

Отже, ревізіями Держаудитслужби у 2019 році було охоплено 894 539 132,37 тис. грн., що на 59414454,37 менше, ніж у 2020 році (на 6,64%). Контролем фінансових та матеріальних ресурсів в сфері закупівель у 2019 році було охоплено 641 459,51 тис. грн., а у 2020 році не було здійснено перевірок. Зворотньо склалася ситуація у 2019 році з комісійними перевітками, які були відсутніми, а у 2020 році обхоплювали 45 593,07 тис. грн. Охоплено контролем фінансових та матеріальних ресурсів у 2019 році моніторингів закупівель було менше, ніж у 2020 році на 95592294,38 тис. грн., тобто приріст склав у 2020 році +115,83%.

В цілому у 2020 році було охоплено більшу кількість фінансових та матеріальних ресурсів, ніж у 2019 році на 3,64%. Це означає, що більше коштів пройшло процес контролю в 2020 році Держаудитслужбою.

В результаті порушення законодавства, а саме здійснення нецільових та незаконних витрат відбувається недоотримання фінансових ресурсів, ситуація, що склалася у 2019-2020 роках представлена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз втрат фінансових і матеріальних ресурсів через порушення
законодавства у 2019-2020 рр., тис.грн.

Порушення законодавства	2019	2020	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5
1. Недоотримано фінансових ресурсів, у тому числі:	409733,27	151632972,54	+151223239,27	+36907,73
- загальним фондом бюджету	104 381,40	82 554 676,11	+82450294,7	+78989,45
- спеціальним фондом бюджету	111 492,35	36 479 036,09	+36367543,74	+32618,87
із них спецфондом бюджетних установ і організацій	43 931,92	35 709,32	-8222,6	-18,72
- суб'єктами господарювання державного та комунального сектору	194 114,70	32 597 598,40	+32403483,7	+16692,96

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
2. Проведено витрат з порушенням законодавства, у тому числі:	1 314 008,60	2 792 250,81	+1478242,21	+112,50
- у бюджетних установах і організаціях	625 860,29	1 539 808,30	+913948,01	+146,03
- у суб'єктів господарювання державного та комунального сектору	656 843,40	1 220 981,69	+564138,29	+85,86
2.1. Нецільові витрати державних ресурсів, у тому числі:	95 339,92	312 734,00	+217394,08	+228,02
- у бюджетних установах і організаціях	68 027,31	277 122,91	+209095,6	+307,37
- у суб'єктів господарювання державного та комунального сектору	19 328,08	35 611,09	+16283,01	+84,24
2.2. Незаконні витрати, у тому числі:	1 105 892,31	2 309 827,05	+1203934,74	+108,86
- у бюджетних установах і організаціях	552 187,94	1 241 644,24	+689260,25	+124,82
- у суб'єктів господарювання державного та комунального сектору	530 383,99	1 036 769,79	+506385,8	+95,47
2.3. Недостачі, у тому числі:	107 681,37	161 703,66	+54022,29	+50,17
- у бюджетних установах і організаціях	5 645,04	21 041,15	+15396,11	+272,74
- у суб'єктів господарювання державного та комунального сектору	102 036,33	140 614,71	+38578,38	+37,81
Всього	1 723 741,87	154 425 223,35	+152701481,48	+8858,71

У зв'язку з правопорушеннями було недоотримано фінансових ресурсів на 409733,27 тис. грн. у 2019 році, в тому числі загальним фондом бюджету 104 381,40 тис. грн. та спеціальним фондом бюджету 111 492,35 тис. грн.

У 2020 році було недоотримано у багато разів більше, аж на 151223239,27 тис. грн. (тобто ситуація погіршилася), а саме загальним фондом бюджету 82 554 676,11 тис. грн. та спеціальним фондом бюджету 36 479 036,09 тис. грн.

Нецільові витрати державних ресурсів у 2019 році склали 95 339,92 тис. грн., а у 2020 році -312 734,00 тис. грн., що на 228,02% більше, ніж у минулому році, тобто динаміка суттєво погіршилася, що представлено на рис. 2.1.

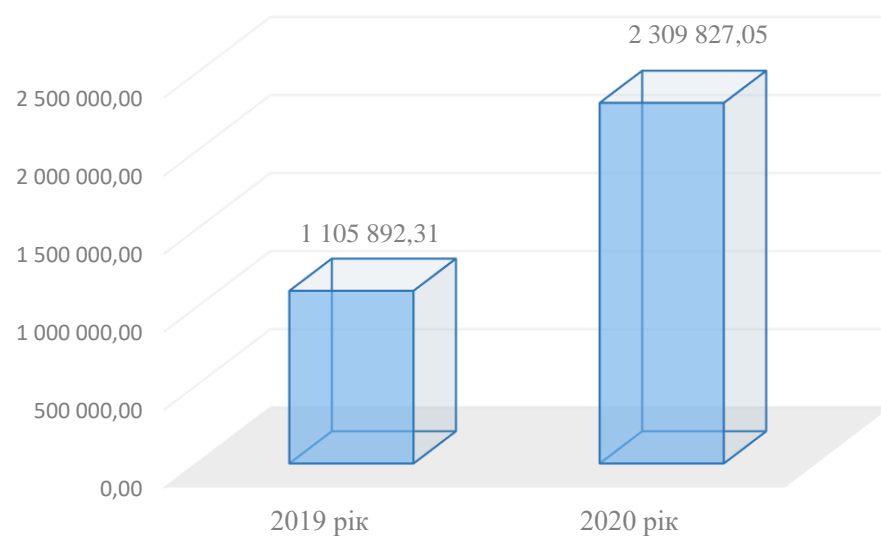

Рис. 2.1. Динаміка нецільових витрат державних ресурсів у 2019-2020 рр., тис. грн.

Незаконні витрати у 2019 році склали 1 105 892,31 тис. грн., а у 2020 році 2 309 827,05 тис. грн., також відбулось збільшення їх обсягу на 108,86%, тобто більше ніж в 2 рази. Представимо у вигляді діаграми обсяги незаконних витрат у 2019-2020 роках на рис. 2.2.

Недостачі також склали 107 681,37 тис. грн. у 2019 році та 161 703,66 тис. грн. у 2020 році, а саме: у бюджетних установах і організаціях зріс їх рівень у 2020 році на 15396,11 тис. грн. або на 272,74%. Що стосується суб'єктів господарювання державного та комунального сектору, то у 2020 році вони склали на 37,81% більше ніж у попередньому періоді і склали 140 614,71 тис. грн.

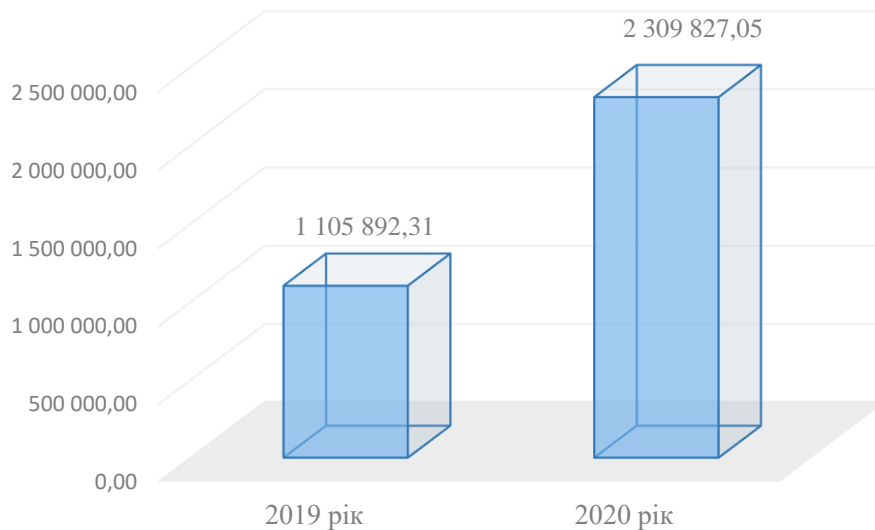

Рис. 2.2. Динаміка незаконних витрат державних ресурсів
у 2019-2020 рр., тис. грн.

Аналіз кількості фактів порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів у 2019-2020 рр. представлений у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз кількості фактів порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів у 2019-2020 рр., разів

Порушення законодавства	2019	2020	Відхилення	
			Абсолютне, разів	Відносне, %
1. Недоотримано фінансових ресурсів	502	490	-12	-2,39
2. Проведено витрат з порушенням законодавства, у тому числі:	1 266	862	-404	-31,91
- нецільові витрати державних ресурсів	137	125	-12	-8,76
- незаконні витрати	1 253	852	-401	-32,00
- недостачі	168	159	-9	-5,36
Всього об'єктів, на яких було встановлено факти порушень	1288	891	-397	-30,82

Факт недоотримання фінансових ресурсів було встановлено у 2019 році 502 рази, а у 2020 році – 490, що на 2,39% менше. Кількість фактів проведених витрат з порушенням законодавства у 2019 році становило на рівні 1266, а у 2020 році скоротилося на 404 факти і становило 862. А саме нецільові витрати державних ресурсів було встановлено 137 разів у 2019 році, у 2020 році на 12 менше. Фактів незаконних витрат було встановлено у 2019 році 1253 рази, а у 2010 році – 852 (відбулось скорочення на 32%). Кількість недостач незначно, але також у 2020 році скоротилася (на 5,36%).

Представимо графічно кількість об'єктів на яких було встановлено факти порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів у 2019-2020 рр. (рис. 2.3).

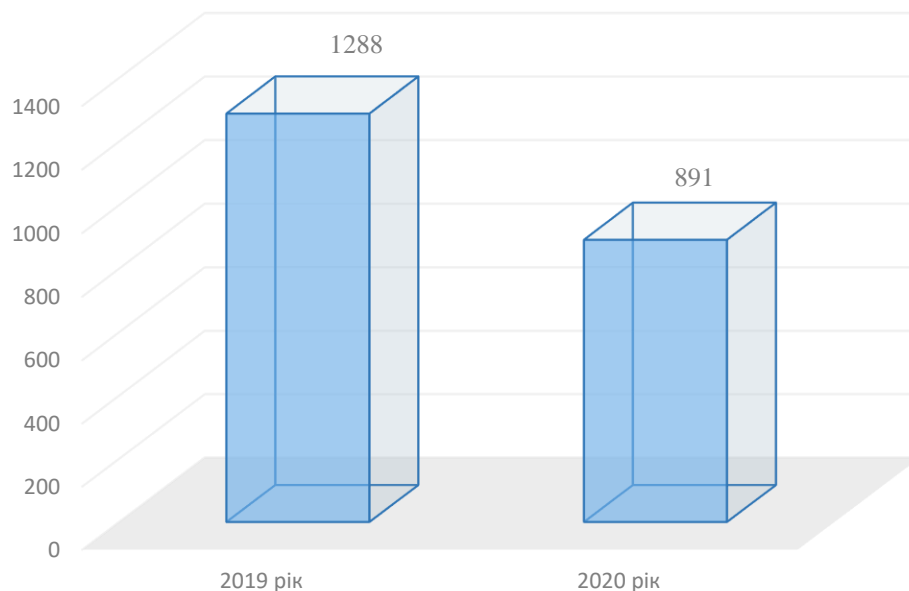

Рис. 2.3. Динаміка кількості об'єктів, на яких було встановлено факти порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів у 2019-2020 рр.

Слід зробити висновок, що на деяких об'єктах фактів порушень було виявлено у певній кількості, про це говорить перевищення кількості фактів порушень над загальною кількістю об'єктів, на яких проводилась перевірка Держаудитслужбою.

В ході виконання перевірок органами Держаудитслужби здійснюється процес попередження втрат фінансових і матеріальних ресурсів внаслідок неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій. Відстежимо ситуацію, що склалася щодо цього питання у 2019-2020 роках і представимо даний аналіз у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз фактів попередження втрат фінансових і матеріальних ресурсів внаслідок неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій у 2019-2020 рр., тис.грн.

Показник	2019	2020	Відхилення	
			Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
Забезпечення отримання у майбутньому додаткових надходжень/доходів	124,90	0,00	-124,90	-100
- бюджетними установами і організаціями	124,90	0,00	-124,90	-100
- суб'єктами господарювання державного та комунального сектору	0,00	0,00	-	-
Заощадження ресурсів (всього), у тому числі:	3 415,46	470,89	-2944,57	-86,21
- бюджетними установами і організаціями	2 694,59	0,00	-2 694,59	-100
- суб'єктами господарювання державного та комунального сектору	720,87	470,89	-249,98	-34,68
Всього	3 540,36	470,89	-3069,47	-86,69

Так, у 2020 році загальна сума щодо фактів попередження втрат фінансових і матеріальних ресурсів внаслідок неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій скоротилася на 86,69% в порівнянні з

2019 роком.

У 2019 році в результаті здійснених перевірок було попереджено недоотримання у майбутньому додаткових доходів бюджетними установами і організаціями у розмірі 124,90 тис. грн.

Представимо обсяги заощаджених ресурсів у 2019 році на рис. 2.2.

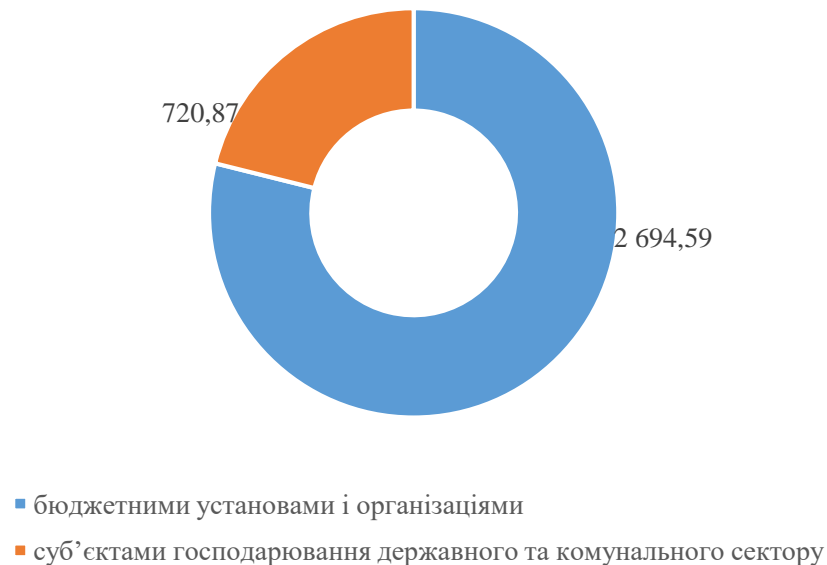

Рис. 2.4. Обсяги заощаджених ресурсів в результаті здійснених перевірок у 2019 році

Так, за допомогою вчасно проведених перевірок було заощаджено ресурсів у 2019 році 3 415,46 тис. грн., а у 2020 році - 470,89 тис. грн. Саме бюджетними установами і організаціями заощаджено 2 694,59 тис. грн. та суб'єктами господарювання державного та комунального сектору 720,87 тис.грн. (всього 3 415,46 тис. грн.) – у 2019 році.

У 2020 році суб'єктами господарювання державного та комунального сектору було заощаджено 470,89 тис. грн.

2.2 Аналіз прав та обов'язків службових осіб, що здійснюють державний фінансовий контроль

До посадових осіб, що здійснюють фінансовий контроль відносяться головні державні фінансові інспектори. Данна посада відноситься до категорії посади державної служби «В».

Мета посади полягає в здійсненні у відповідній сфері економіки державного фінансового контролю, що полягає у документальній та фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю і проводиться у формі ревізій, яка повинна забезпечувати виявлення фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб.

Основні посадові обов'язки [35]:

здійснення заходів державного фінансового контролю, залучення до проведення заходів державного фінансового контролю інших об'єктів та зустрічних звірок, у тому числі в різних регіонах України;

здійснення підготовки щодо проведення заходів державного фінансового контролю. Ознайомлення з нормативно-правовими документами, які регулюють діяльність об'єкта контролю, вивчення його фінансового стану. Участь у підготовці програми проведення заходів державного фінансового контролю або самостійна підготовка проекту;

складання, реєстрація акту та оформлення матеріалів за закінченими заходами державного фінансового контролю згідно з порядком, встановленим у державній аудиторській службі;

підготовка проектів вимог керівникам та іншим особам підприємств, установ та організацій, що контролюються, щодо усунення виявлених порушень законодавства. Підготовка для передачі правоохоронним органам матеріалів ревізії, у разі встановлення порушень законодавства, що передбачає кримінальну відповідальність або містять ознаки корупційних діянь.

Інформування правоохоронних органів про факти інших виявлених порушень законодавства. Підготовка інформації для засобів масової інформації про результати ревізії, перевірок об'єктів контролю, фахових статей та відповідей на запити;

внесення пропозицій та подання відповідних матеріалів для звернення до суду в інтересах держави у разі не забезпечення виконання вимог щодо усунення виявлених під час здійснення заходів державного фінансового контролю порушень законодавства. У межах повноважень передбачених законом, внесення пропозицій щодо призупинення бюджетних асигнувань, зупинення операцій з бюджетними коштами в установленому законодавством порядку. Ініціювання застосування, відповідно закону, інших заходів впливу в разі виявлення порушень законодавства;

здійснення контролю за усуненням порушення і недоліків фінансової дисципліни та бухгалтерського обліку, виявлених під час заходів державного фінансового контролю. Складання протоколів про адміністративні правопорушення на керівників та інших службових осіб підконтрольних установ у випадках, передбачених законодавчими актами. Підготовка проєктів обов'язкових до розгляду пропозицій та рекомендації щодо усунення причин і умов, які призвели до вчинення порушень та виникнення недоліків у діяльності підконтрольних установ, міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, державним органам, іншим підконтрольним установам, а також отримувати від зазначених органів інформацію про розгляд таких пропозицій та рекомендацій;

розгляд в межах компетенції відділу та за дорученням начальника відділу звернень громадян, підприємств, установ, організацій, а також звернень та запитів народних депутатів з питань, пов'язаних із діяльністю офісу, його територіальних підрозділів, об'єктів контролю;

участь у складанні звітності щодо роботи відділу. Підвищення рівня своєї професійної компетентності та вдосконалення організації службової діяльності;

здійснення роботи з документами згідно з чинним законодавством. Формування у встановленому порядку справ за результатами заходів державного фінансового контролю та передання їх на зберігання у визначений термін;

виконання інших доручень керівництва відділу межах компетенції відділу [35].

Права.

З метою виконання посадових обов'язків посадова особа в сфері державного фінансового контролю має право [35]:

у встановленому законодавством порядку представляти відділ в інших структурних підрозділах офісу, органах виконавчої влади, правоохоронних органах, на підприємствах, в установах та організаціях з питань, що стосується його компетенції;

готувати запити на отримання від структурних підрозділів офісу, органів виконавчої влади, правоохоронних органів, територіальних підрозділів внутрішнього аудиту міністерств, органів виконавчої влади; підприємств установ організацій усіх форм власності, інших юридичних осіб та їх посадових осіб, фізичних осіб – підприємців інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання своїх посадових обов'язків;

брати участь у проведенні заходів державного фінансового контролю заходів згідно з чинним законодавством;

брати участь у нарадах, семінарах та круглих столах, інших заходах з питань, що належать до компетенції відділу; подавати керівництву відділу пропозиції щодо вдосконалення роботи відділу. У разі виявлення збитків, завданих державі чи підприємству, установі, організації, що контролюються, визначати їх розмір у встановленому законодавством порядку.

Зовнішня службова комунікація посадової особи представлена наступним чином: структурні підрозділи відповідного офісу Держаудитслужби, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого

самоврядування, інші органи державної влади, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, правоохоронні органи.

Вимоги до компетентності службової особи [35]:

вища освіта (не нижче ступеня молодшого бакалавра або бакалавра) за спеціальностями «Менеджмент», «Економіка», «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа та страхування»;

вільне володіння комп'ютерною технікою та діловою українською мовою;

вміння розподіляти роботу та працювати в команді;

орієнтація на досягнення кінцевих результатів;

відповідальність.

2.3. Шляхи удосконалення організації державного фінансового контролю

В умовах проведення процесів реформування започаткованих Урядом нашої держави є модернізація в сфері управління публічними фінансами. Для забезпечення цільового та законного використання державних фінансових ресурсів покликаний фінансовий контроль.

На шляху забезпечення дієвості процесів фінансового контролю на всіх рівнях виникають відповідні перешкоди, до яких можна віднести:

скорочення чисельності працівників за рахунок виключення з системи органів територіальних підрозділів на рівні районів та міст;

значна кількість підконтрольних Держаудитслужбі об'єктів, що не дає можливості їх повністю охопити в обмеженому часовому просторі;

недосконалість нормативно-правового забезпечення в сфері державного фінансового контролю;

проблема кадрового забезпечення, нестача висококваліфікованих професійних спеціальність, невідповідність робочих навчальних планів спеціальностей «Менеджмент», «Фінанси, банківська справа та страхування»,

«Облік та оподаткування», «Економіка» компетентностям в сфері державного фінансового контролю.

обмеженість до доступу та інтеграції інформації з державними базами даних тощо.

Усі ці недоліки створюють необхідність та підґрунтя для розробки дієвих шляхів задля розвитку державного фінансового контролю в Україні.

Організація державного фінансового контролю має відбуватися таким чином, щоб здійснювалося раціональне використання державних фінансових ресурсів, що стає можливим при істотній координації діяльності органів, що здійснюються фінансовий контроль.

Неефективність нормативно-правового забезпечення, необхідність проведення дієвого фінансового контролю без корупційної взаємодії визначають необхідність підвищення ефективності організації державного фінансового контролю та удосконалення організації діяльності органів Державної аудиторської служби.

Організація фінансового контролю в системі державного управління відображає загальні принципи державно управління як системи і є початком об'єднуючим адміністративно-управлінські ресурси у вирішенні основного завдання - враховувати весь спектр чинників, що визначають ефективність діяльності контрольного органу у взаємодії з підзвітними йому господарсько-економічними суб'єктами [9].

Процес контролю організований таким чином, що він здійснюється на засадах наявних документів щодо фінансово-господарської діяльності за відповідний період, що робить процес попередження правопорушень неможливим, а здійсненням тільки на перспективу, отже правопорушення усуваються по факту їх виявлення. Тобто зазвичай у вигляді інструментів органами державного фінансового контролю використовуються ревізія та перевірка. Але вони не покликані на попередження правопорушень, недопущення корупційних складових в процесах управління бюджетними організаціями та суб'єктами господарювання. Ці інструменти визначають

тільки факти правопорушень, на основі яких можуть притягуватися до дисциплінарної, адміністративної, кримінальної тощо відповідальності.

А проблема неповернення грошових коштів до бюджетів залишається невирішеною, подивимося на прикладі 2019-2020 років відсоток повернення грошових коштів в наслідок здійсненого фінансового контролю у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка виявлення та забезпечення усунення операцій з ресурсами, проведених з порушенням чинного законодавства у 2019-2020 рр.

№ з/п	Найменування області	Виявлено, у тис. грн.		Відшкодовано, у %	
		2019 рік	2020 рік	2019 рік	2020 рік
1	2	3	4	5	6
1	Вінницька	26 821,84	174 920,52	125,55	51,48
2	Волинська	38 914,05	76 120,21	50,12	32,59
3	Дніпропетровська	80 997,25	80 948,38	33,65	34,06
4	Донецька	21 598,22	43 275,06	118,24	60,54
5	Житомирська	11 375,34	32 130,07	121,35	39,64
6	Закарпатська	8 261,39	46 271,93	112,31	19,46
7	Запорізька	41 262,55	70 625,45	33,23	26,80
8	Івано-Франківська	45 929,06	135 813,38	79,67	24,27
9	Кіровоградська	19 372,97	109 858,85	75,69	18,95
10	Луганська	32931,00	16756,95	42,03	58,69
11	Львівська	83 528,88	378 444,53	66,80	9,02
12	Миколаївська	53 243,39	92 389,49	50,05	24,07
13	Одеська	109 200,47	241 312,85	40,60	17,97
14	Полтавська	29 875,57	52 783,65	52,44	28,93
15	Рівненська	10 910,57	24 580,06	69,27	62,75
16	Сумська	8 083,78	17 241,44	100,67	48,96
17	Тернопільська	31 319,29	31 097,99	100,13	35,58
18	Харківська	59 971,29	40 560,01	317,86	34,22
19	Херсонська	28 845,38	37 196,56	64,69	56,31

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
20	Хмельницька	27 016,36	75 120,62	34,57	14,65
21	Черкаська	52 501,51	75 777,27	71,85	26,04
22	Чернівецька	12 802,41	32 193,45	98,68	33,04
23	Чернігівська	42 869,16	40 011,93	46,31	55,10
24	м. Київ та область	83 205,46	350 344,39	44,18	11,57
	Всього	960 837,19	2 275 775,04	75,24	24,68

**сформовано автором на основі даних звітності Держаудитслужби*

Зазначені результати свідчать про те що кількість грошових коштів, які було виявлено у вигляді порушень не повертаються у вигляді відшкодувань у повному обсязі, а у 2019 році загальний відсоток відшкодування склав 75,24, а у 2020 році взагалі – 24,68%, це означає необхідність перегляду дієвості механізму стягнень з правопорушників фінансових ресурсів відповідно до рівня заподіяної шкоди.

Вникають навпаки такі ситуації, коли в процесі здійснення перевірки відшкодування стягуються з особи, яка в наслідок відповідних дій іншої особи яка має відношення до апарату управління організацією (неправильне оформлення документації) отримала грошові кошти (наприклад, премію) за вже відпрацьований період та умови. Тобто все це вимагає перегляду механізмів стягнень відшкодувань в сторону їх справедливості.

Безсумнівно важливою складовою налагодженої та дієвої системи державного фінансового контролю є кадрове забезпечення, щодо якого доцільно здійснити підвищення рівня заробітної плати, можливо, за рахунок оптимізації процесів, переглянути умови праці тощо.

Доцільним є імплементація закордонного досвіду для забезпечення ефективності організації процесу фінансового контролю.

В сучасних умовах основним напрямом удосконалення і розвитку фінансового контролю в Україні є імплементація світового досвіду

переорієнтації його діяльності від простого спостереження економічних процесів (за критерієм «відповідність-невідповідність вимогам») до оцінки їх результативності, фіксації не упущень, а резервів і можливостей подальшого розвитку в економічному, соціальному, техніко-технологічному, екологічному та інших аспектах прогресивного поступу [28].

Зазначена переорієнтація фінансового контролю потребує впровадження адекватних вимог до його діяльності, а саме – оцінки за критерієм корисності, що передбачає визначення параметрів таких індикаторів [28]:

- оптимальність співвідношення між витратами на діяльність контрольних органів і отриманим ними корисним ефектом;
- відсутність непотрібних (непродуктивних) витрат - ощадливість;
- досягнення мети з мінімальними витратами – ефективність [28].

Існує певна проблема перетину функцій серед контролюючих органів, що зумовлює необхідність чіткого визначення та закріплення функцій за відповідними фінансовими органами.

Між суб'єктами державного фінансового контролю досить часто відбувається перерозподіл функцій і повноважень. Зокрема, свого часу Верховна Рада України делегувала Рахунковій палаті функції щодо здійснення постійного контролю за використанням коштів державного бюджету. Міністерство фінансів України делегувало Державній аудиторській службі України функції з контролю за формуванням доходів бюджетів, використанням коштів державного і місцевих бюджетів, позабюджетних фондів та валютних кредитів; Державній казначейській службі України – функції з оперативного управління видатками державного бюджету. Президент України через Міністерство фінансів делегував Державній фіскальній службі України функції фіскального контролю за діяльністю платників податків і забезпечення виконання дохідної частини державного бюджету [17].

Тобто, бачимо серйозну проблему щодо перерозподілу функцій і

повноважень між державними інституціями, що визиває відповідні складнощі в ході організації контролюючих процесів.

У процесі бюджетного планування важливу роль відіграє попередній фінансовий контроль за визначенням обсягу фінансових ресурсів держави та окремих адміністративно-територіальних одиниць. Фінансові органи аналізують прогностичні показники економічного і соціального розвитку, які є основою для розроблення проектів Державного бюджету України і місцевих бюджетів [17]:

- Верховна Рада України контролює дотримання бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу;

- Кабінет Міністрів України забезпечує загальне керівництво виконанням бюджету. Він організує виконання бюджету держави через Міністерство фінансів України, міністерства, відомства, інші органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади;

- Міністерство фінансів України, ключовий координаційний орган від Кабінету Міністрів України в бюджетній сфері, організовує роботу, пов'язану зі складанням та управлінням виконання Державного бюджету України, координує діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету;

- Державна аудиторська служба України здійснює контроль за дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів;

- Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України бере участь у розробці проектів Державного бюджету та державних програм економічного і соціального розвитку;

- Державна казначейська служба України здійснює контроль за відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів розпису Державного бюджету України. На етапі прийняття зобов'язань і звірки їх з лімітами бюджетного фінансування відбувається попередній контроль, при оплаті рахунків після перевірки їх достовірності – поточний і під час

зарахування на рахунки одержувача – наступний [17].

При цьому, слід зазначити, що організаційна структура суб'єктів державного фінансового контролю є досить розгалуженою, через це ускладнюється процес її функціонування.

Розв'язання цієї проблеми потребує суттєвої реорганізації чинної організаційної структури суб'єктів бюджетного контролю шляхом [17]:

- зменшення кількості державних контролюючих органів через об'єднання їх функцій;
- створення єдиного центру керування фінансово-контрольною діяльністю держави (оскільки основні контрольні функції на рівні виконавчої гілки влади покладено на Міністерство фінансів України, було б доцільно саме його визначити вищим органом державного фінансового контролю);
- налагодження організаційної взаємодії державних контролюючих структур через створення єдиної інформаційної системи, обмін фінансовою й управлінською інформацією, вдосконалення програмно-технічного забезпечення та уніфікація форм звітності [17].

Нарешті, за рахунок зменшення кількості державних контролюючих органів на засадах об'єднання їх функцій можна оптимізувати процеси, таким чином, підвищивши процес організації державного фінансового контролю та раціоналізувати витрати на їх утримання.

При наявності єдиного центру буде можливість покращення процесу управління в сфері саме фінансово-контрольної діяльності держави, що надасть значні результати.

Висновки до розділу 2

Визначено шляхи удосконалення організації державного фінансового контролю, які полягають у необхідності імплементації закордонного досвіду для забезпечення ефективності органів фінансового контролю, забезпеченні цих органів професійними кадрами, необхідності чіткого визначення та

закріплення функцій за відповідними фінансовими органами, реорганізації діючої організаційної структури суб'єктів бюджетного контролю.

Проведений аналіз дав змогу зробити такі висновки, що у зв'язку з правопорушеннями було недоотримано фінансових ресурсів у 2020 році значно більше, ніж у 2019 (а саме на 151223239,27 тис. грн). Нецільові витрати державних ресурсів у 2019 році склали 95 339,92 тис. грн., а у 2020 році - 312 734,00 тис. грн., що на 228,02% більше. Незаконні витрати у 2020 році значно зросли та склали 2 309 827,05 тис. грн. Недостачі також вирости у 2020 році і становили 161 703,66 тис. грн. За допомогою вчасно проведених перевірок було заощаджено ресурсів у 2019 році 3 415,46 тис. грн., а у 2020 році - 470,89 тис. грн., тобто відстежується негативна динаміка. Ситуація, що склалася, вимагає розробки дієвих рекомендацій щодо покращення організації державного фінансового контролю.

Проаналізувавши права та обов'язки осіб, що здійснюють контроль встановлено, що обов'язки полягають в організації, проведенні, оформленні звітів щодо державного фінансового контролю, а права у представленні свого відділу, підготовці запитів, прийнятті участі у проведенні заходів державного фінансового контролю, участі у нарадах, семінарах, круглих столах тощо. Також для таких осіб встановлені відповідні вимоги при прийнятті на роботу, а саме вища освіта, вміння та навички володіння комп'ютером та діловою українською мовою.

Сформульовано перешкоди, які виникають на шляху забезпечення дієвості процесів фінансового контролю, а саме: скорочення чисельності працівників за рахунок. Визначено шляхи удосконалення організації державного фінансового контролю, які полягають у необхідності імплементації закордонного досвіду для забезпечення ефективності органів фінансового контролю, забезпеченні цих органів професійними кадрами, необхідності чіткого визначення та закріплення функцій за відповідними фінансовими органами, реорганізації діючої організаційної структури суб'єктів бюджетного контролю. виключення з системи органів

територіальних підрозділів на рівні районів та міст; значна кількість підконтрольних Держаудитслужбі об'єктів, що не дає можливості їх повністю охопити в обмеженому часовому просторі; недосконалість нормативно-правового забезпечення в сфері державного фінансового контролю; проблема кадрового забезпечення, нестача висококваліфікованих професійних спеціальність, невідповідність робочих навчальних планів спеціальностей «Менеджмент», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Облік та оподаткування», «Економіка» компетентностям в сфері державного фінансового контролю; обмеженість до доступу та інтеграції інформації з державними базами даних тощо.

ВИСНОВКИ

Питання забезпечення дієвої організації державного фінансового контролю є актуальним для раціонального та ефективного використання фінансових ресурсів держави.

В першому розділі роботи було розкрито сутність державного фінансового контролю та визначено, що його сутність розкривається в основних завданнях, що постають перед ним. Проведене дослідження дало змогу стверджувати, що державний фінансовий контроль здійснюється органами державного фінансового контролю.

Визначено, що нормативно-правове забезпечення організації державного фінансового контролю, представлено відповідними порядками, Господарським кодексом та Бюджетним кодексом, Кримінальним процесуальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Постановами Кабміну тощо.

Державна аудиторська служба як центральний орган виконавчої влади має місію, цінності, принципи та стратегічні цілі, якими керується в процесі здійснення діяльності.

В другому розділі здійснений аналіз показників діяльності Держаудитслужби показав, що було недоотримано фінансових ресурсів у 2020 році значно більше, ніж у 2019 році саме через правопорушення. Мали місце нецільові витрати державних коштів, сума яких складала 95 339,92 тис. грн. у 2019 році, а у 2020 році - 312 734,00 тис. грн. У 2020 році суттєво зросли незаконні витрати та становили 2 309 827,05 тис. грн. Недостачі коштів також збільшилися у 2020 році та склали 161 703,66 тис. грн. В процесі здійснених перевірок було збережено фінансових ресурсів у 2019 році у розмірі 3 415,46 тис. грн., у 2020 році - 470,89 тис. грн.. Більшість показників, які було проаналізовано мають негативну динаміку у 2020 році.

Проаналізовано права та обов'язки посадових осіб, що здійснюють контроль, в результаті чого виявлено, що основні обов'язки полягають в

організації, здійсненні, формуванні та поданні звітів щодо проведених перевірок, ревізій, Права полягають у можливості представленні свого відділу, підготовці запитів, прийнятті участі у виконанні заходів державного фінансового контролю тощо.

Встановлено перешкоди, що постають на шляху забезпечення результативності контролюючих процесів, при усуненні яких можливе підвищення дієвості органів державного фінансового контролю. Встановлено шляхи удосконалення організації державного фінансового контролю, які спрямовані на розвиток та оптимізацію функцій та обов'язків відповідних органів та інституцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш Н., Никонович М. Удосконалення системи державного фінансового контролю [Текст]. Фінансовий контроль. 2009. № 3. С. 44-47.
2. Басанцов І.В. Інститут державного фінансового контролю: вдосконалення на часі. Фінансовий контроль. 2011. № 1. С. 44-48.
3. Басанцов І.В. Державний фінансовий контроль як дійовий інструмент підвищення ефективності державних цільових програм. Механізм регулювання економіки. 2009. №4. С. 238-243.
4. Басанцов І.В. Теоретичні і методичні основи оцінки ефективності державного фінансового контролю. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2004. №6 (65). С. 149-156.
5. Білуха М.Т., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит : підручник К.: Українська академія оригінальних ідей, 2005. 888 с.
6. Бондаренко А.І. Принципи здійснення державного фінансового контролю. Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку. 2011. № 2(33). С. 230-233.
7. Бюджетний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51.
8. Василик О. Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України : підручник. К. : НІОС, 2002. 608 с.
9. Васільєва Л. М., Дацій Н. В., Залізнюк В. П. Ефективність фінансового контролю в системі державного управління. *Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. № 3, 2020. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/3_2020/5.pdf
10. Гаруст Ю.В., Горошко Д.О. Правовий механізм удосконалення державного контролю за суб'єктами управління фінансовою системою України. Правові горизонти. 2019. Випуск 14 (27). С. 55-59.
11. Гетманець О.П. Бюджетний контроль: організаційно-правові засади : монографія. Харків : Екограф, 2008. 308 с.

12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Відомості Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15>
13. Державна аудиторська служба України. Офіційний сайт. URL : <https://dasu.gov.ua/>
14. Державний фінансовий аудит: проблеми теорії і практики: монографія / авторський колектив ; за заг. ред. О. А. Шевчука та А. В. Лісового ; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2020. 390 с
15. Державний фінансовий контроль : підручник / Чумакова І.Ю., Шульга Н. В.; за заг. ред. О. А. Петрик. К. : КНЕУ, 2013. 412с.
16. Державний фінансовий контроль: навчальний посібник у схемах і таблицях / Л.В. Дікань, І.О. Шевченко, Є.В. Дейнеко, Д.В. Калінкін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. С. 49.
17. Державний фінансовий контроль у публічному управлінні : навч. посібн. / Колектив авторів; за ред. В. М. Русіна та Б. С. Шулюк. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 214 с.
18. Дікань Л. В., Кожушко О. В., Лядова Ю. О. Державний аудит: підруч. / за ред. Л. В. Дікань. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 412 с.
19. Дікань Л.В. Принципи фінансового контролю як основа теорії фінансового контролю. Економіка розвитку. ХНЕУ, 2010. № 4 (56). С. 9.
20. Долбнєва Д.В. Стан та необхідність стандартизації державного фінансового контролю в Україні. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. № 1. С. 96-101.
21. Дубовик К.Є., Горник В.Г., Шпачук В.В., Кравченко С.О. Організаційно-правовий механізм державного фінансового контролю в Україні. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2019. Том 3. № 30. С. 340-350.
22. Есманов О.М. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні. Бізнес Інформ. 2012. № 12. С. 32-34.
23. Іванова І. М. Державний фінансовий контроль: Парадигми розвитку: монографія. К.: Академвидав, 2010. 168 с.

24. Іваськевич Х. І. Система органів державного фінансового контролю бюджетних установ в Україні. Економіка і суспільство. 2017. № 11. С. 421-425.
25. Клімова С.М. Фінансово-управлінські відносини: організаційно-правовий аспект. Теорія і практика правознавства. 2016. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2016_2_10.
26. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
27. Кузьменко О. Інтеграція Рахункової палати України до міжнародних інститутів вищого незалежного фінансового контролю. Фінансове право. 2013. № 4. С 83-92.
28. Лисяк Л. В. Розвиток державного фінансового контролю в Україні. Економічний вісник університету. 2015. Вип. 26(1). С. 200-206.
29. Мельник В. М., Єлізаренко Н. О. Модернізація механізмів фінансового контролю та аудиту як складових антикорупційної політики. Київ, 2017. 318 с.
30. Мельничук В.Г. Фінансовий контроль як необхідна складова державного управління. Голос України. 2011. № 159. С. 4-5.
31. Мельничук В.Г. Фінансовий контроль в системі державного управління [Текст]. Банківська справа. 2008. № 2. С. 25-28.
32. Мних Є.В. Державний фінансовий аудит: методологія та організація: монографія. К.: КНТЕУ. 2009. 319 с.
33. Обушна Н.І. Модернізація системи державного фінансового контролю в Україні в контексті утвердження парадигми публічного аудиту. Вісник НАДУ при Президентіві України. 2016. № 4. С. 64-71.
34. Письменна Т. Новоутворенні форми державного фінансового контролю : організаційно-методичні засади реалізації у контрольній-ревізійній практиці. URL: www.nbuv.gov.ua
35. Посадова інструкція головного державного фінансового інспектору. 2020. 3 с.

36. Прасюк В.М. Державний фінансовий контроль: визначення поняття. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Вип. 3(28). Т. 2. С. 97-102.
37. Розвиток державного фінансового контролю в Україні : монографія / Є.М. Романів, С.М. Гончарук, С.В. Приймак, Л.Я. Даниляк ; за заг. ред. проф. Романіва Є.М. Львів : Простір-М, 2015. 174 с.
38. Романенко О.Р. Фінанси. Підручник. 4-те вид. К: Центр учбової літератури, 2009. 312 с.
39. Романів Є.М., Долбнєва Д.В. Необхідність та напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні як вимога сьогодення. ScienceRise. 2016. № 2 (1). С. 35-38.
40. Савченко Л.А., Сірош М.В. Правові проблеми реалізації принципів фінансового контролю у фінансово-контрольному процесі : монографія. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 192 с.
41. Система державного фінансового контролю: формування та розвиток в Україні: монографія / О. А. Шевчук. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 378 с.
42. Стратегія розвитку Державної аудиторської служби на період до 2024 року. URL: https://dasu.gov.ua/attachments/83389523-0c05-42cb-9831-bec350f485c_%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F_2024.pdf
43. Східний офіс Держаудитслужби. Місія та принципи діяльності. URL: <https://dnp.dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/83>
44. Управление организацией : учебник / под ред. А. Поршнева, З. Румянцевой, Н. Саломатина. ИНФРА 2008. 735 с.
45. Федоров С.Є. Принцип об'єктивності державного фінансового контролю: особливості сприйняття. Форум права. 2013. № 1. С. 1070.
46. Федоров С.Є. Фінансовий контроль як абстрактна категорія фінансового права: проблеми сприйняття. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 4. С. 207-211.

47. Фінанси: підручник / за ред. С. І. Юрія, В.М. Федосова. К.: Знання, 2008. 611 с.
48. Фінансове право : підручник / Кучерявенко М.П. та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. М.П. Кучерявенка. Харків : Право, 2013. 400 с.
49. Фінансове регулювання економіки. Навчальний посібник / Ю.Б. Іванов, Л. Й. Аведян, А. Г. Кабанець. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 232 с.
50. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль: Підручник / А.В. Хмельков. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 228 с. С. 16.
51. Чугунов І. Державний внутрішній фінансовий контроль: стратегія розвитку. Фінанси України. 2009. № 4 С. 7-10.
52. Шевченко Н.В. Критерії та показники оцінки ефективності державного фінансового контролю. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/kriterii-ta-pokazniki-ocinki-efektivnosti-derzhavnogo-finansovogo-kontrolyu.html>
53. Шевчук В.О. Державний фінансовий контроль: наукова парадигма. Вісник КНТУ. 2011, № 1. С. 41-50.

ДОДАТКИ